

Dragi studenți,

În speranța că savurați ultimele zile de vacanță și că sunteți sănătoși, mă bucur să vă pot saluta chiar și pe această cale, căreia i se spune *on line*. Totuși, vă mărturisesc că pentru mine ar fi o adevărată sărbătoare să vă pot întâlni în amfiteatru. Abia atunci aș simți că rostul meu de profesor e cu adevărat împlinit. Întrucât sesiunea de toamnă se apropie, veți găsi pe site-ul universității, alături de această scrisoare, cerințele corespunzătoare diferitelor examene – istoria artei universale, cursul masteral și cursul doctoral –, dar și unele materiale utile redactării referatelor. Pentru că examinarea se va face tot de la distanță, vom proceda după cum urmează. Sesiunea de examene se desfășoară în intervalul 1-14 septembrie. Până pe data de 8 septembrie inclusiv, aștept referate voastre pe ambele mele adrese, yahoo și instituțională (cristianrobert_velescu@yahoo.de și cr.velescu@unarte.org). Întrucât sunt mai familiarizat cu adresa yahoo, voi descărca totul de pe yahoo. Totuși, pentru mai multă siguranță, materialele vor fi trimise pe ambele adrese. După corectarea referatelor, veți primi o invitație pe platforma CISCO, pentru o scurtă examinare orală, care să demonstreze că întreaga materie a fost parcursă. Aceasta este procedura după care se vor desfășura toate examinările: restanțe, reexaminări, mărirea notei. Urându-vă succes deplin în sesiunea de toamnă – și în toate câte vor mai veni –, vă trimit gândul meu bun și dorința mea fierbinte de a ne întâlni față către față.

Cristian-Robert Velescu

București, 21 august 2020

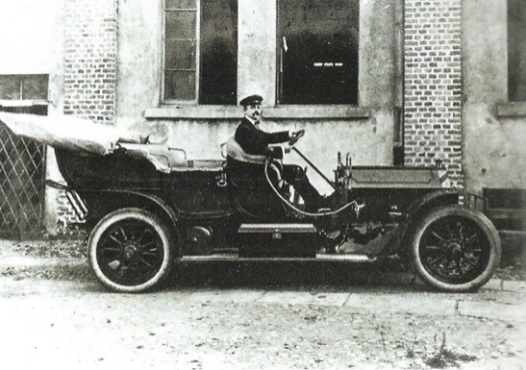
Subiect restanță Master ITA, an 1, sem. 1, an niversitar 2019-2020, cursul *Strategii creatoare în arta europeană și românească a deceniilor I-III ale secolului al XX-lea: între modernitate și avangardă*, Prof. Cristian-Robert Velescu

Întocmiți un referat ținând seama de următoarele cerințe: „Scriitorul și poetul Filippo Tommaso Marinetti s-a făcut cunoscut prin opera sa literară, dar mai cu seamă prin inițierea futurismului, cea dintâi – în ordine cronologică – mișcare a avangardei istorice. Analizați textul marinettian *Fondation et Manifeste du Futurisme* – apărut în ziarul parizian *Le Figaro*, în 20 februarie 1909 – din punctul de vedere al structurii sale și a conținutului său. Identificați filonul autobiografic, strecurat de Marinetti în substanța manifestului.

F. T. Marinetti colla sua automobile in un fossato

Ieri poco prima di mezzogiorno F. T. Marinetti percorreva in automobile via Domodossola. Il proprietario stesso della vettura era alla sterza, e con lui si trovava il meccanico Ettore Angelini, d'anni 23. Non si sa in qual modo, ma pare per la necessità di scansare un ciclista, l'automobile andò a finire in un fossato.

Il Marinetti e il suo meccanico furono subito raccolti. Dallo stabilimento Isotta e Fraschini giunsero i corridori Trucco e Giovanzani, entrambi con automobili. Il primo condusse il Marinetti alla sua abitazione: pare che egli se la sia cavata collo spavento. Il meccanico invece fu dal Giovanzani accompagnato all'Istituto di via Paolo Sarpi, ove gli furono riscontrate contusioni leggere.

De Micheli

Avangarda artistică a secolului XX

Mario De Micheli

Avangarda artistică a secolului XX

În românește de
ILIE CONSTANTIN

EDITURA MERIDIANE

1968

Fundarea și Manifestul futurismului

Vegheasem toată noaptea — prietenii mei și cu mine — sub lămpi de moschee cu cupole de alamă traforată, înstelate ca sufletele noastre, fiind iradiate ca și acestea de fulgerul închis al unei inimi electrice. Călcasem îndelung în picioare pe opulente covoare orientale lenea noastră atavică, discutînd pînă la hotarele extreme ale logicii și înnegrind multă hîrtie cu scrieri frenetice.

Un imens orgoliu ne umfla piepturile, simțindu-ne singurii, la acel ceas, ce ședeau treji și drepti, ca niște faruri superbe și ca niște sentinele avansate, în fața armatei stelelor dușmane, ce ne ocneau din celestele lor bivuacuri. Singuri cu fochiștii ce se agitau în fața cuptoarelor infernale ale marilor nave, singuri cu negrele fantome ce scotocesc prin burțile încinse ale locomotivelor lansate în goană nebună, singuri cu bețivii ce bîjbîie cu o nesigură zbatere de aripi, de-a lungul zidurilor orașului.

* Din cele trei manifeste futuriste care urmează, primul a apărut în limba franceză, în jurnalul *Figaro* din Paris, în 20 februarie 1909 și apoi în revista milaneză *Poesia*, nn. 1-2; al doilea și al treilea au fost publicate tot în *Poesia*, anul următor, respectiv în februarie și în aprilie. Aceste trei manifeste împreună cu cel despre *Sculptura futuristă* a lui Boccioni, apărut în aprilie 1912, constituie nucleul fundamental al mișcării. Celelalte manifeste, destul de numeroase și pe teme diferite, adaugă prea puțin la fizionomia futurismului, mai ales în ceea ce privește artele figurative.

Tresărirăm deodată la auzul uruitului formidabil al enormelor tramvaie cu două etaje, care trec în salt, scînteind de lumini multicolore, asemenea satelor în sărbătoare pe care Padul revărsat le surpă și le dezrădăcinează, pe neașteptate, ca să le tîrască pînă la mare, peste cascade și prin vârtejuri de potop.

Apoi, tăcerea deveni mai adîncă. Dar în vreme ce ascultam istovit bolboroseala de rugăciuni a vechiului canal și scîrțîitul oaselor muribundelor palate pe bărbile lor de umedă verdeață, auzirăm dintr-o dată urlînd sub ferestre automobilele famelice.

— Haidem, zisei eu; haidem, prieteni! Să plecăm! În sfîrșit mitologia și idealul mistic au fost depășite! Asistăm la nașterea Centaurului și îndată îi vom vedea zburînd pe primii Îngeri!... Trebuie să zgîlțim porțile vieții pentru a-i dovedi balamalele, zăvoarele!... Să plecăm! Iată, pe pămînt, cea dintîi dintre toate aurorele! Nimic nu egalează splendoarea spadei roșii a soarelui care, pentru întîia oară, scimează în tenebrele noastre milenare!...

Ne apropiarăm de cele trei fiare ce scoteau foc pe nări, le mîngîiarăm cu dragoste piepturile toride. Eu mă întinsei în mașina mea ca un cadavru într-un sicriu, dar înviai îndată sub volan, lamă de ghilotină ce-mi amenința stomacul.

Mătura furioasă a nebuniei ne smulse de noi înșine și ne alungă pe străzile în pantă și adînci ca niște albi de torenți. Ici-colo o lampă bolnavă, dincolo de geamul unei ferestre, ne sfătua să disprețuim înșelătoarea matematică a ochilor noștri pieritori.

Eu strigai: — Mirosul, aduimecarea singură, le e de ajuns fiarelor!...

Și noi, ca niște lei, urmăream Moartea cu blană neagră, pătată cu cruci palide, ce alerga prin vastul cer violaceu, viu și palpitînd.

Și totuși, nu aveam o Amantă ideală care să-și ridice pînă la nori chipul sublim, nici o Regină crudă căreia să-i oferim cadavrele noastre, răsucite ca niște inele bizantine! Nimic, pentru a dori să murim, în afara dorinței de a ne elibera, în sfîrșit, de curajul nostru prea împovăraător!

Și noi goneam strivind în pragurile caselor cîinii de pază ce se încovrigau sub cauciucurile noastre arzătoare, asemenea gulerelor sub fierul de călcat. Moartea, domesticită, mă depășea la fiecare cotitură, ca să-mi întindă cu grație laba, și, din cînd în cînd, se lungea la pămînt cu un zgomot de măsele scrișnite, aruncîndu-mi, din fiecare băltoacă, priviri catifelate și mîngîietoare.

— Să ieșim din înțelepciune ca dintr-o carapace oribilă, și să ne aruncăm, asemenea unor fructe pigmentate de orgoliu, în gura imensă și strîmbă a vîntului!... Să ne dăm drept hrană Necunos-

cutului, nu din disperare, ci doar pentru a umple fântînile Absurdului!

Abia pronunțasem aceste cuvinte cînd mă răsucii brusc, cu acea nebună beție a cîinilor ce vor să-și muște coada, și iată venindu-mi deodată împotriva doi cicliști, care mă derutară, cum șovăiau înaintea mea ca două raționamente, amîndouă persuasive și nu mai puțin contradictorii. Dilema lor stupidă se discuta pe terenul meu... Ce belea!... Auff!... Tăiai scurt și, dezgustat, mă năpustii, cu roțile în aer, într-un șanț...

Oh! șanț matern, aproape plin de o apă noroioasă! Șanț frumos de fabrică! Eu am gustat cu lăcomie mîlul tău întăritor, ce mi-a adus aminte de sfînta țîță neagră a doicii mele sudaneze... Cînd mă ridicai — grămadă de zdrențe murdare și puturoase — de sub mașina răsturnată, îmi simții inima străbătută, în mod delicios, de fierul înroșit al bucuriei!

O mulțime de pescari, înarmați cu undițe, și de naturaliști bolnavi de podagră forfotea deja în jurul miracolului. Cu o grijă răbdătoare și meticuloasă oamenii aceia alcătuiră armături înalte și enorme plase de fier ca să-mi pescuiască automobilul, ce semăna cu un mare rechin împotmolit. Mașina răsări lent din groapă, părăsind în adînc, ca pe niște solzi, greaua ei caroseie de bun simț și noile căptușeli de comoditate.

Ei credeau că a murit frumosul meu rechin, dar fu de ajuns o mîngîiere de-a mea ca să-l însuflețească și iată-l înviat, iată-l în goană, din nou, pe puternicile-i aripi dorsale!

Atunci, cu chipul acoperit de bunul mîl al fabricilor — pastă de reziduuri metalice, de sudori inutile, de funingini celeste — noi, contuzionați și cu brațele bandajate, dar trufași, dictarăm primele noastre voințe tuturor oamenilor *vii* de pe pămînt:

1. Noi vrem să cîntăm dragostea pentru primejdie, obișnuința energiei și a curajului.

2. Curajul, îndrăzneala, rebeliunea vor fi elementele esențiale ale poeziei noastre.

3. Literatura a preamărit pînă azi imobilitatea gînditoare, extazul și somnul. Noi vrem să preamărim mișcarea agresivă, insomnia febrilă, pasul alergător, saltul mortal, palma și pumnul.

4. Noi afirmăm că măreția lumii s-a îmbogățit cu o frumusețe nouă: frumusețea vitezei. Un automobil de curse cu caroseria lui împodobită de țevi groase, asemănătoare unor șerpi cu respirație explozivă... un automobil urlînd, care pare că gonește pe mitralii, e mai frumos decît *Victoria de la Samothrace*.

5. Noi vrem să glorificăm omul ce ține volanul, a cărui lance ideală străbate Pămîntul, lansată în cursă, și ea, pe circuitul orbitei sale.

6. E nevoie ca poetul să se risipească, cu patimă, cu fast și generozitate, pentru a spori fervoarea entuziastă a elementelor primordiale.

7. Nu mai există frumusețe decât în luptă. Nici o operă fără caracter agresiv nu poate fi o capodoperă. Poezia trebuie concepută ca un asalt violent împotriva forțelor necunoscute, pentru a le obliga să se prosterneze înaintea omului.

8. Noi ne aflăm pe promontoriul extrem al secolelor !... Pentru ce trebuie să privim îndărăt dacă voim să sfărâmăm porțile Imposibilului? Timpul și Spațiul au murit ieri. Noi trăim deja în absolut, de vreme ce am creat eterna viteză omniprezentă.

9. Noi vrem să glorificăm războiul — unica igienă a lumii — militarismul, patriotismul, gestul distrugător al anarhiștilor, ideile frumoase pentru care se moare și disprețul față de femeie.

10. Noi vrem să distrugem muzeele, bibliotecile, academiile de orice soi, și să luptăm împotriva moralismului, feminismului și împotriva oricărei lașități oportuniste și utilitariste.

11. Noi vom cânta marile mulțimi agitate de muncă, de plăcere sau de revoltă; vom cânta marea multicolore și polifonice ale revoluțiilor în capitalele moderne; vom cânta vibranta fervoare nocturnă a arsenalelor și a șantierelor incendiate de violente luni electrice; gările lacome, devoratoare de șerpi ce fumegă; fabricile atârinate de nori prin frânghiile răsucite ale fumurilor lor; podurile, asemenea unor gimnaști gigantici, ce pășesc peste fluvii scinteietoare în soare, cu luciri de cuțite; vapoarele aventuroase ce adulmecă orizontul, locomotivele cu piept larg, ce tropăie pe șine ca niște enormi cai de oțel cu harnașament de țevi, și zborul planat al aeroplanelor, a căror elice filfiie în vînt ca un drapel și pare că aplaudă ca o mulțime entuziastă.

X Din Italia lansăm noi în lume acest manifest al nostru, de o doborîtoare și incendiară violență, cu care fondăm azi *Futurismul*, pentru că vrem să eliberăm această țară de cangrena fetidă a profesorilor, arheologilor, ghizilor și anticarilor.

Și așa Italia a fost prea mult timp o piață de telali. Noi vrem s-o eliberăm de nenumăratele muzee ce-o acoperă, toată, cu cimitire nenumărate.

Muzee: cimitire !... Identice, într-adevăr, prin sinistra promiscuitate a atîtor corpuri ce nu se cunosc. Muzee: dormitoare publice unde te odihnești pentru totdeauna alături de ființe urite sau neștiute ! Muzee: absurde măceluri de pictori și sculptori ce se asasinează feroce, cu lovituri de culori și de linii, pe pereți disputați !

Ducă-se cine vrea în pelerinaj o dată pe an, ca la cimitir de Ziua morților... v-o îngădui. O dată pe an să fie depus un omagiu

de flori înaintea *Giocondei*, v-o îngădui... Dar nu admit să fie purtate zilnic la plimbare prin muzee tristețile noastre, fragilul nostru curaj, bolnăvicioasa noastră neliniște. De ce să vrem să fim otrăviți? De ce să vrem să putrezim?

Și ce se poate vedea într-un vechi tablou dacă nu obositoarea contorsiune a artistului, care s-a istovit să rupă invincibilele bariere ce se împotriveau dorinței sale de a-și exprima pe de-a întregul visul său?... A admira un tablou vechi echivalează cu a vărsa sensibilitatea noastră într-o urnă funerară, în loc s-o proiectăm departe, în violente jeturi de creație și de acțiune.

Vreți oare să vă cheltuiți în întregime cele mai bune puteri ale voastre, în această eternă și inutilă admirație a trecutului, din care, în mod fatal, ieșiți epuizați, micșorați și striviți?

Adevăr zic vouă că frecventarea cotidiană a muzeelor, bibliotecilor și academiilor (cimitire de eforturi zadarnice, calvaruri de vise răstignite, registre de elanuri retezate!...) este, pentru artiști, tot atât de dăunătoare ca tutela prelungită a părinților pentru anumiți tineri beți de talentul lor și de voința lor ambițioasă. Pentru muribunzi, pentru bolnavi, pentru deținuți, fie: — admirabilul trecut le e poate balsam suferințelor, de vreme ce lor le este barat viitorul... Dar noi nu vrem să mai știm de trecut, noi tinerii și puternicii *futuraști!*

Să vină deci voioșii incendiatori cu degetele carbonizate! Iată-i! Iată-i!... Haideți! Dați foc dulapurilor cu rafturi din biblioteci!... Deviați cursul canalelor pentru a inunda muzeele!... Oh, ce plăcere să vezi plutind în voia soartei, sfîșiate și decolorate pe acele ape, vechile pînze glorioase!... Puneți mîna pe tîrnăcoape, securi, ciocane și dărîmați, dărîmați fără milă orașele venerate!

Cei mai vîrstnici dintre noi au treizeci de ani: deci ne mai rămîne măcar un deceniu pentru a ne înfăptui opera. Cînd vom avea patruzeci de ani, alți bărbați mai tineri și mai puternici decît noi ne vor azvîrli și pe noi la coș, ca pe niște manuscrise inutile. — Noi dorim aceasta!

Vor veni împotriva noastră urmașii noștri; vor veni de departe, de pretutindeni, dansînd în cadența înaripată a primelor lor cînturi, întinzînd degete încovoiate de prădători, adușmecînd ca niște cîini la ușile academiilor bunul miros al minților noastre în putrefacție, deja promise catacombelor bibliotecilor.

Dar noi nu vom fi acolo... Ei ne vor găsi pînă la urmă — într-o noapte de iarnă — în cîmp deschis, sub o tristă streășină pe care ploaia monotonă bate darabana și ne vor vedea chirșiți alături de aeroplanele noastre trepidante, în timp ce ne încălzim mîinile la

foculețul meschin pe care îl vor da cărțile noastre de azi, mistuindu-se în flăcări sub zborul imaginilor noastre.

În tumult, ei se vor îngrămădi în jurul nostru, gîfîind de chin și de ciudă, și toți, exasperați de superba și neobosita noastră cutezanță, se vor năpusti să ne ucidă, împinși de o ură cu atît mai implacabilă cu cît inimile lor vor fi mai îmbătate de admirație față de noi.

Puternica și sănătoasa Injustiție va exploda radioasă în ochii lor. Arta, în fapt, nu poate fi decît violență, cruzime și injustiție!

Cei mai vîrstnici dintre noi au treizeci de ani: și totuși noi am risipit deja comori, mii de comori de forță, de dragoste, de îndrăzneală, de viclenie și de voință brutală; le-am aruncat cu nerăbdare, furioși, fără să ținem seama, fără să șovăim vreodată, fără să ne odihnim vreodată, cu îndărătnicie... Priviți-ne! Nu sîntem încă însurați! Inimile noastre nu simt nici o oboseală, fiindcă sînt hrănite cu foc, cu ură și viteză!... Vă miră? E firesc de vreme ce voi nu vă amintiți nici măcar dacă ați trăit!... În picioare, pe culmea lumii, noi aruncăm, încă o dată, provocarea noastră stelelor!

Aveți obiecții?... Destul! Destul! Le cunoaștem... Am înțeles!... Frumoasa și falsa noastră inteligență ne afirmă că noi sîntem rezumatul și continuarea strămoșilor noștri. Poate!... Fie și așa!... Dar ce contează? Nu vrem să înțelegem!... Vai de acela care ne va repeta aceste cuvinte infame!...

Ridicați-vă fruntea!...

În picioare, pe culmea lumii, noi aruncăm, încă o dată, provocarea noastră stelelor!...

F. T. MARINETTI